

การศึกษาความพร้อมของผู้ปฏิบัติการระบบผ่านพิธีการศุลกากร
ทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารสำหรับการส่งออก

ธิดาวรรณ กุ่มเนตร

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์

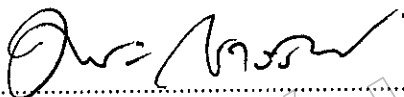
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

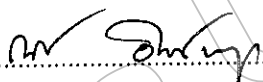
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ฐิตาวรรณ คุ้มเนตร ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... ประธาน
(ดร. มานะ เซาวรัตน์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ดร. มานะ เซาวรัตน์)

..... กรรมการ
(ดร. อนุกร อินทร์พุง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 18 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2550

ประกาศคุณูปการ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จาก อาจารย์ ดร. มานะ เขาวรัตน์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำด้วยดีตลอดมา และ คณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำคอยช่วยเหลือถ่ายทอดความรู้ เสียสละเวลาอันมีค่าของท่าน ให้กำลังใจและคอยตรวจสอบความถูกต้องของการศึกษาครั้งนี้อย่างสม่ำเสมอตลอดระยะเวลา การศึกษา จนกระทั่งงานเสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

การศึกษานี้จะไม่สามารถสำเร็จลงได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือ ทั้งด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ตลอดจนให้ข้อมูลรายละเอียดในเนื้อหา จากท่านผู้มีพระคุณ อันได้แก่ คุณพรพรรณทิภา เต็มฤกษ์ขจร, คุณอภิชาติ ใจงาม, คุณเมธา บุตรละคร และขอขอบคุณ เพื่อน ๆ จากสาขาการจัดการการขนส่งและ โลจิสติกส์มหาวิทยาลัยบูรพา รุ่นที่ 3 ทุกคนที่ให้ กำลังใจเสมอมา

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณแม่จินดาวรรณ กุ่มเนตร ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุน การศึกษาหลักสูตรนี้ในทุก ๆ ด้าน ความสำเร็จของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้ศึกษา ขอมอบแต่มารดาของผู้ศึกษา

ธิดาวรรณ กุ่มเนตร

48924391: สาขาวิชา: การจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์; วท.ม. (การจัดการการขนส่งและโลจิสติกส์)

คำสำคัญ: ระบบ E-Customs

ชิตาวรรณ คุ่มเนตร: การศึกษาความพร้อมของผู้ปฏิบัติการระบบผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารสำหรับการส่งออก (A STUDY OF E-EXPORT CUSTOMS FORMALITY PREPARATION OF EXPORTING OPERATORS) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: มานะ เขวาร์ตัน, Ph.D. 123 หน้า. ปี พ.ศ. 2550.

การศึกษาศึกษาการเตรียมความพร้อมและทัศนคติของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า, บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ และทัศนคติของเจ้าหน้าที่ศุลกากร เขตอุตสาหกรรมส่งออก นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง ต่อระบบการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า และบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออก ปัญหา อุปสรรค และผลกระทบเมื่อมีการนำระบบการผ่านพิธีการทางศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร มาให้บริการ รวมทั้งทัศนคติของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ และเจ้าหน้าที่ศุลกากร ต่อระบบการผ่านพิธีการทางศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร

วิธีการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการศึกษาเชิงปริมาณโดยกำหนดกลุ่มประชากรที่ศึกษาได้แก่ ผู้ประกอบการส่งออกสินค้าในเขตอุตสาหกรรมส่งออกสินค้า นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง 20 ราย, บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ 31 ราย ที่ให้บริการผ่านพิธีการศุลกากรแก่ผู้ประกอบการส่งออกสินค้า และเจ้าหน้าที่ศุลกากรประจำเขตอุตสาหกรรมส่งออกสินค้า นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง 28 รายโดยการตอบแบบสอบถาม ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้าง

จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการส่งออกสินค้า และบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ มีการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้านเป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถทำงานกับระบบฯ ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการศึกษาด้านทัศนคติและความคิดเกี่ยวกับระบบฯ พบว่าผู้ประกอบการส่งออกสินค้ามีความเห็นด้วยมาก บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ และเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีความเห็นด้วยปานกลาง ซึ่งมีเหตุผลสองประการคือ การที่มีเวลาศึกษาระบบฯ น้อย และระบบฯ ยังไม่มีความสมบูรณ์

48924391: MAJOR: TRANSPORT AND LOGISTICS MANAGEMENT;
M.Sc. (TRANSPORT AND LOGISTICS MANAGEMENT)

KEYWORD: E-CUSTOMS

THIDAWAN KUMNET: A STUDY OF E-EXPORT CUSTOMS FORMALITY
PREPARATION OF EXPORTING OPERATORS. ADVISOR: MANA CHOWARAT, Ph.D.
123 P. 2007.

The purposes of are to study 1) The preparation and an opinion of operator who perform customs formality, and 2) The completeness of supporting technologies, human resources etc. The first objective of study included samples of exporters in export processing zone of Leam Chabang Industrial Estate, custom brokers and customs officers in the area. The second is intended to study the completion of component of the system including computer network system, human resources and the prevention of unpredicted problems and barriers.

The research has been divided into two parts: the first part involved quantitative analysis of descriptive statistics concerning the preparation of persons who have to operate with e-customs system. The second part involved qualitative analysis using a structured in-dept interview with executives who are directly involved in the implementation of e-customs system

The result showed that the exporters, fright forwarders/ customs brokers already well prepared for the performance with e-customs systems. The exporters showed high level of satisfaction with e-customs systems. However, the fright forwarders/ customs brokers and customs officers showed moderate satisfaction resulting from short time for preparation and the efficiency of e-customs systems.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
ขอบเขตการศึกษา.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	4
2 กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
แนวคิดเกี่ยวกับเรื่อง Information Flow.....	5
การสื่อสารโทรคมนาคม.....	6
ความจำเป็นในการใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์.....	6
แนวคิดรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์.....	7
พิธีการศุลกากรด้านการส่งออก.....	9
การผ่านพิธีการส่งออก โดยระบบ Manual.....	9
การผ่านพิธีการส่งออก โดยระบบ EDI.....	12
การผ่านพิธีการส่งออกทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร.....	15
สิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบการในเขตอุตสาหกรรมส่งออก.....	26
3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
วิธีการดำเนินการศึกษา.....	31
ขั้นตอนวิธีการศึกษา.....	31
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	32

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	39
4 ผลการศึกษา.....	40
การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ.....	40
ข้อคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหา จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก.....	71
5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล.....	82
สรุปผลการศึกษา.....	83
อภิปรายผล.....	85
ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	89
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก.....	92
ภาคผนวก ข.....	96
ภาคผนวก ค.....	105
ภาคผนวก ง.....	113
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	119

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเปรียบเทียบระบบการทำงานของ EDI เดิม กับระบบ E-Customs/ Paperless ของงานพิธีการส่งออก	25
2	เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม.....	38
3	การแปลความหมายเพื่อจัดระดับค่าเฉลี่ยออกเป็นช่วงตามเกณฑ์.....	38
4	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า จำแนกตามลักษณะของธุรกิจ.....	40
5	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า จำแนกตามจำนวนพนักงานในบริษัท	41
6	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า จำแนกปลายทางการส่งออกสินค้า	42
7	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า จำแนกปริมาณใบขนสินค้าขาออกต่อเดือน โดยเฉลี่ย.....	43
8	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า จำแนกตามจำนวนหน่วยงานในการขออนุมัติเอกสารเพื่อประกอบการส่งออก.....	44
9	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า จำแนกตามความถี่ของการได้รับการชี้แจงเรื่องระบบผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารจากหน่วยงานศุลกากร	45
10	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า จำแนกตามการดำเนินการยื่นแบบคำขอลงทะเบียนเป็นผู้ผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสารกับกรมศุลกากร	46
11	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า จำแนกตามวิธีการดำเนินการผ่านพิธีการส่งออกสินค้า	47
12	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า จำแนกตามจำนวนบริษัทตัวแทนออกของที่ให้บริการอยู่.....	48
13	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าที่ดำเนินการผ่านพิธีการศุลกากรด้วยตนเอง จำแนกตามการดำเนินการจดทะเบียนขอลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์กับ Certificate Authority: CA	49
14	ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าที่ดำเนินการผ่านพิธีการศุลกากรด้วยตนเอง จำแนกตามความรู้ความเข้าใจในกระบวนการ/ ขั้นตอนของระบบการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร.....	50

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15 ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าที่ดำเนินการผ่านพิธีการศุลกากรด้วยตนเอง จำแนกตามการติดตั้ง โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือเขียน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ด้วยตนเอง	51
16 ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าที่ดำเนินการผ่านพิธีการศุลกากรด้วยตนเอง จำแนกตามความถี่ในการฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง โปรแกรม คอมพิวเตอร์	52
17 ร้อยละของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าที่ดำเนินการผ่านพิธีการศุลกากรด้วยตนเอง จำแนกตามการประเมินความยากง่ายในการใช้งาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการส่งข้อมูลใบขนสินค้าขาออก.....	53
18 ระดับความคิดเห็นและทัศนคติโดยเฉลี่ยของผู้ประกอบการส่งออกสินค้า มีความคิดเห็นและทัศนคติต่อระบบการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์ แบบไร้เอกสาร	54
19 ร้อยละของบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของจำแนกตาม ลักษณะการดำเนินกิจการ	57
20 ร้อยละของบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ จำแนกตามปริมาณ Shipment ที่ส่งออก โดยเฉลี่ยในแต่ละเดือน.....	58
21 ร้อยละของบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ จำแนกตามการดำเนินการ ยื่นแบบคำขอลงทะเบียนเป็นผู้ผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร ต่อกรมศุลกากร	59
22 ร้อยละของบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ จำแนกตามการดำเนินการ จดทะเบียนขอถ่ายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ กับ Certificate Authority: CA	60
23 ร้อยละของบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ จำแนกตามการดำเนินการ ติดตั้ง โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือเขียน โปรแกรมคอมพิวเตอร์	61
24 ร้อยละของ บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ จำแนกตามการเริ่ม ดำเนินการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร	62
25 ร้อยละของ บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออก จำแนกตามรูปแบบ การให้บริการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
26	
ระดับความคิดเห็นและทัศนคติโดยเฉลี่ยของบริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ ตัวแทนออกของ	64
27	
ร้อยละของเจ้าหน้าที่ศุลกากร จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด	67
28	
ร้อยละของเจ้าหน้าที่ศุลกากร จำแนกตามอายุราชการ	67
29	
ร้อยละของเจ้าหน้าที่ศุลกากร จำแนกตามจำนวนวันที่ทำงานล่วงเวลา ในแต่ละสัปดาห์	68
30	
ระดับความคิดเห็นและทัศนคติโดยเฉลี่ยของเจ้าหน้าที่ศุลกากร ต่อระบบการผ่าน พิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร	69
31	
การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นและทัศนคติของผู้ประกอบการส่งออกสินค้าและ บริษัท บริษัทผู้รับจัดการขนส่งสินค้า/ตัวแทนออกของ.....	86

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 องค์ประกอบระบบ โลจิสติกส์.....	5
2 การผ่านพิธีการศุลกากรส่งออกทางระบบอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร.....	14
3 ระบบ Single Window.....	15
4 แผนงานการพัฒนา ระบบเครือข่ายข้อมูลภาครัฐ และภาคการขนส่งเพื่อการ นำเข้า-ส่งออก และ โลจิสติกส์.....	17
5 แผนผังการออกใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์.....	19
6 วิธีการส่งข้อมูลไปยังกรมศุลกากรแบบที่ 1.....	20
7 วิธีการส่งข้อมูลไปยังกรมศุลกากรแบบที่ 2.....	21
8 วิธีการส่งข้อมูลไปยังกรมศุลกากรแบบที่ 3.....	21
9 วิธีการส่งข้อมูลไปยังกรมศุลกากรแบบที่ 4.....	22
10 ขั้นตอนการทำงานของระบบผ่านพิธีการส่งออกทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร.....	22
11 กรอบแนวคิดของการศึกษา.....	39
12 รูปแบบการให้บริการผ่านพิธีการศุลกากรทางอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้เอกสาร.....	63